

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

TEINE OSAKOND

KOHTUASI KALDA vs. EESTI

(Kaebus nr 17429/10)

KOHTUOTSUS

STRASBOURG

19. jaanuar 2016. a

*See kohtuotsus jõustub konventsiooni artikli 44 lõikes 2 sätestatud tingimustel.
Kohtuotsust võidakse keeleliselt toimetada.*

Kohtuasjas Kalda vs. Eesti,

Euroopa Inimõiguste Kohus (esimene osakond) kojana, kuhu kuuluvad
esimees Işıl Karakaş,
kohtunikud Julia Laffranque,
Nebojša Vučinić,
Paul Lemmens,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström,
ja osakonna sekretär Stanley Naismith,
olles pidanud nõu kinnisel istungil 8. detsembril 2015,
tegi nimetatud kuupäeval järgmise otsuse.

MENETLUSE KÄIK

1. Kohtuasi põhineb Eesti kodaniku Romeo Kalda (edaspidi „kaebaja”) 16. märtsil 2010 inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „konventsioon”) artikli 34 alusel kohtule Eesti Vabariigi vastu esitatud kaebusel (nr 17429/10).

2. Kaebajat, kelle õigusabitaotlus oli rahuldatud, esindas Tallinna advokaat J. Valdma. Eesti Vabariiki (edaspidi „riik”) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist.

3. Kaebaja väitis, et rikuti tema konventsiooni artikliga 10 tagatud õigust saada interneti vahendusel teavet ilma ametivõimude sekkumiseta.

4. 23. oktoobril 2013 edastati kaebus riigile.

ASJAOLUD**I. KOHTUASJA ASJAOLUD**

5. Kaebaja on sündinud 1974. aastal. Ta kannab eluaegset vanglakaristust.

A. Kaebaja kaebus Pärnu vangla vastu

6. 21. juulil 2005 taotles kaebaja Pärnu vangla direktorilt juurdepääsu (i) elektroonilisele Riigi Teatajale, (ii) internetis kättesaadavatele Riigikohtu ja halduskohtute lahenditele ning (iii) Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite andmebaasile HUDOC. Direktor taotlust ei rahuldanud. Kaebaja edasise kaebuse jättis Pärnu Halduskohus rahuldamata ja Tallinna Ringkonnakohus

jättis rahuldamata tema apellatsioonkaebuse. Seejärel esitas kaebaja kassatsioonkaebuse Riigikohtusse.

7. Riigikohtu halduskolleegium tegi otsuse 31. mail 2007 (asi nr 3-3-1-20-07). Eesti õigusaktide ja Riigikohtu lahendite kohta märkis Riigikohus, et need olid kättesaadavad paberil välja antavas Riigi Teatajas; Riigikohus hindas juurdepääsu paberversioonile piisavaks ja leidis, et vangla keeldumine kaebajale elektroonilisele Riigi Teatajale juurdepääsu võimaldamisest oli õiguspärane.

8. Kuid Riigikohus märkis, et alates 1. jaanuarist 2007 on Riigi Teataja esmaseks ametlikuks väljaandeks elektrooniline versioon, paberil antakse välja vaid viis kontrolleksemplari. Vanglal tuleb sellele vaatamata tagada, et kinnipeetavatel oleks mõistlik võimalus õigusaktide otsimiseks ning nendega tutvumiseks.

9. Lisaks leidis Riigikohus, et vangla administratsiooni keeldumine kinnipeetavatele halduskohtute ja Euroopa Inimõiguste Kohtu lahenditele juurdepääsu võimaldamisest rikkus nende õigust vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni. Kuivõrd seadusandja ei ole sätestanud kinnipeetavaile sellega seotud piirangut, peab nende õigus – sätestatud Eesti Vabariigi põhiseaduse § 44 lg-s 1 – saada informatsiooni olema tagatud samavõrra vabaduses viibivate isikutega. Seetõttu oli Pärnu vangla keeldumine kaebajale Eesti halduskohtute ja Euroopa Inimõiguste Kohtu lahenditele juurdepääsu võimaldamisest õigusvastane.

B. Kaebaja kaebus Tartu vangla vastu

10. 18. oktoobril 2007 keeldus Tartu vangla, kuhu kaebaja oli vahepeal üle viidud, rahuldamast kaebaja taotlust saada juurdepääsu internetilehekülgedele www.coe.ee (Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse veebileht), www.oiguskantsler.ee (õiguskantsleri veebileht) ja www.riigikogu.ee (Eesti parlamendi ehk Riigikogu veebileht). Kaebaja sõnul oli tal pooleli mitu õigusvaidlust vangla administratsiooniga ja ta vajab juurdepääsu nendele internetilehekülgedele, et ta suudaks kohtus oma õigusi kaitsta.

11. 23. novembril 2007 jättis Justiitsministeerium kaebaja kaebuse rahuldamata.

12. 17. juuli 2008. aasta otsusega rahuldab Tartu Halduskohus kaebaja kaebuse seoses internetileheküljega www.coe.ee ja kohustas Tartu vanglat võimaldama talle järelevalve all juurdepääsu nimetatud leheküljele selleks otstarbeks kohandatud arvutis. Halduskohus märkis, et Tartu vangla on võimaldanud kinnipeetavatele juurdepääsu elektroonilisele Riigi Teatajale, kohtulahendite andmebaasile ning Euroopa Inimõiguste Kohtu ja Riigikohtu veebilehtedele. Halduskohus viitas Riigikohtu 31. mai 2007. aasta otsusele (vt punkte 7 ja 9 eespool) ja vangistusseaduse (VangS) §-le 31¹ (vt punkti 21 allpool), mis jõustus 1. juunil 2008. Kohus märkis, et Euroopa

Inimõiguste Kohtu veebileht, millele juurdepääsu oli kinnipeetavatele võimaldatud, sisaldas teavet üksnes inglise ja prantsuse keeles, samas kui Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite tõlked eesti keelde olid kättesaadavad Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse veebilehel. Halduskohus leidis, et kaebajale ei saa kohustuseks teha lasta tõlkida Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite tekste eesti keelde, ning jõudis järeldusele, et talle tuleb võimaldada juurdepääsu ka internetileheküljele www.coe.ee. Kohus leidis, et see internetilehekülg on analoogne VangS §-s 31¹ nimetatud kohtulahendite registriga. Internetilehekülgede www.oiguskantsler.ee ja www.riigikogu.ee kohta leidis kohus, et VangS § 31¹ ei näe ette juurdepääsu nendele lehekülgedele ja kaebaja võib esitada teabenõude otse nendele asutustele või pöörduda teabenõudega Tartu vangla poole.

13. Mõlemad pooled esitasid apellatsioonkaebuse. 31. oktoobril 2008 jättis Tartu Ringkonnakohus mõlemad apellatsioonkaebused rahuldamata ja esimese astme kohtu otsuse muutmata.

14. Mõlemad pooled vaidlustasid ringkonnakohtu otsuse Riigikohtus. Riigikohtu halduskolleegium andis asja läbivaatamiseks Riigikohtu üldkogule, kuna haldusasja lahendamine eeldas põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse alusel läbivaadatava küsimuse lahendamist. 7. detsembri 2009. aasta otsusega jättis Riigikohtu üldkogu kaebaja kassatsioonkaebuse rahuldamata ja rahuldab Tartu vangla kassatsioonkaebuse. Kohus tühistas alama astme kohtute otsused osas, mis võimaldas kaebajale juurdepääsu internetileheküljele www.coe.ee.

15. Riigikohus leidis, et kõnealused internetileheküljed ei kuulu VangS §-s 31¹ sätestatud erandite alla (vt punkti 21 allpool). Seega pidi Riigikohus tegema kindlaks, kas nimetatud säte on kooskõlas põhiseadusega. Riigikohus leidis, et VangS § 31¹ riivas põhiseaduse § 44 lg-s 1 sätestatud õigust vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni. Kohus märkis, et vangistuse täideviimise eesmärk on kinnipeetava suunamine õiguskäitumisele ja õiguskorra kaitsmine. Kuna tehniliselt ei saa välistada, et kinnipeetavad ei väärkasutaks interneti kasutamise õigust, siis on VangS § 31¹ kohaselt kinnipeetavatel keelatud interneti kasutada. Ametlikele õigusaktide andmebaasidele ja kohtulahendite registrile tehtud erand on vajalik, et tagada kinnipeetavatele efektiivne võimalus enda õigusi kaitsta. Seejuures tuleb arvestada, et kinnipeetaval on õigusaktide ametlikud tekstid kättesaadavad üksnes interneti vahendusel.

16. Riigikohus märkis, et interneti kasutamise keeld on tingitud eelkõige vajadusest välistada kinnipeetava suhtlemine nendes vormides, mis ei pruugi soodustada karistuse täideviimise eesmärkide saavutamist, sealhulgas sellise teabe hankimine, mis võiks ohustada vangla julgeolekut või vastu töötada kinnipeetava õiguskäitumisele suunamise eesmärgile. Seega kujutab kinnipeetavatele iga uue veebilehe avamine ühtlasi suuremat turvariski, et nende kätte satub informatsiooni, mis on vastuolus vangistuse täideviimise eesmärkidega. Pealegi võivad interneti

vahendusel üldiseks kasutamiseks levitavale informatsioonile juurdepääsuga kaasneda võimalused internetti muul otstarbel kasutada. Selle tõttu asus üldkogu seisukohale, et internetilehekülgedele www.coe.ee, www.oiguskantsler.ee ja www.riigikogu.ee ligipääsu tõkestamist põhjendab vajadus saavutada vangistuse täideviimise eesmärgid, sh iseäranis ühiskondliku turvalisuse tagamise vajadus.

17. Piirangu proportsionaalsuse kohta leidis Riigikohus, et kinnipeetavatele juurdepääsu keelamine internetilehekülgedele www.coe.ee, www.oiguskantsler.ee ja www.riigikogu.ee välistab võimaluse, et kinnipeetavad saaksid nende lehekülgede kaudu internetti väärkasutada, ja kaitseb seeläbi ühiskonna turvalisust. Lisaks võib kinnipeetavatele juurdepääsu võimaldamine nendele internetilehekülgedele luua lisavõimaluse keelatud suhtlemiseks, mis tingiks omakorda vajaduse rangema kontrolli järele (ja see tekitaks ka lisakulutusi). Kõnealuse legitiimse eesmärgi saavutamiseks puuduvad seega alternatiivsed meetmed, mis oleksid sama tõhusad kui VangS §-s 31¹ sätestatud keeld. Viimasena mainis Riigikohus, et kinnipeetaval on võimalus pöörduda Riigikogu ja õiguskantsleri poole nii kirja teel kui ka teabenõudega. Selle tõttu ei ole kinnipeetavate juurdepääsu nendel internetilehekülgedel olevale teabele põhjendamatult piiratud. VangS § 31¹ kohaselt on kinnipeetavale tagatud juurdepääs Euroopa Inimõiguste Kohtu koduleheküljele ja ühtlasi on veebilehekülje www.riigiteataja.ee kaudu tagatud juurdepääs nendele Euroopa Nõukogu konventsioonidele ja lepingutele, mille Eesti on ratifitseerinud. Riigikohus märkis, et üldkogu ei kahtle selles, et vangla raamatukogu vahendusel on kinnipeetaval juurdepääs Euroopa Nõukogu trükistele, ja lisaks ei ole kinnipeetaval välistatud Euroopa Nõukogu poole pöörduda kirjalikult. Riigikogu jõudis järeldusele, et veebilehekülgedele www.riigikogu.ee, www.oiguskantsler.ee ja www.coe.ee juurdepääsu välistamisega põhjustatav riive on vähe intensiivne ning piirangu eesmärk, mida soovitakse saavutada, on kaalukam. Riigikohus leidis, et interneti laialdasel kasutamisel on suurem tõenäosus, et vanglal kaob võimalus kontrollida kinnipeetava tegevust, kuna ei ole täielikult välistatud, et kinnipeetaval võib vaidlusaluste veebilehekülgede kaudu tekkida võimalus kasutada internetti muul otstarbel. Eeltoodust tulenevalt on vaidlustatud piirang põhiseadusega kooskõlas.

18. Kaheksateistkümnest kohtunikust neli jäid eriarvamusele, mille järgi oleks pidanud kaebajale võimaldama juurdepääsu kõigile kolmele kõnealusele internetileheküljele. Nad leidsid, et kõnealuste internetilehekülgede kasutamine kinnipeetavate poolt ei kujuta endast üldjuhul ohtu ühiskondlikule turvalisusele ning on vastavuses vangistuse täideviimise eesmärkidega. Jääb arusaamatuks, milles seisnevad vaidlusaluste veebisaitide puhul täiendavad märkimisväärsed kulutused riigile olukorras, kus kehtiva õiguse kohaselt on vanglates selleks kohandatud arvutid ja vanglateenistus juba teostab järelevalvet ametlike

õigusaktide andmebaaside ja kohtulahendite registri kasutamise üle. Kõnealustel internetilehekülgedel olev teave on abiks kohtusse pöördumise õiguse teostamisel. Kuigi kinnipeetaval on võimalik esitada teabenõue, võtab selle menetlemine paratamatult aega ja selleks tuleb teada, millist teavet need lehed sisaldavad, seda eriti õiguskantsleri veebilehe puhul. Avaliku teabe seaduse alusel pole võimalik esitada teabenõuet Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalitusele. Euroopa Inimõiguste Kohtu lahendite andmebaasis HUDOC, millele on kinnipeetavatel juurdepääs olemas, avaldatud lahendid pole erinevalt veebisaidil www.coe.ee avaldatud mitteametlikest tõlgetest eestikeelsed ja ei saa eeldada, et kinnipeetav valdab piisaval määral inglise või prantsuse keelt. Euroopa Nõukogu trükised, mis võib-olla on kättesaadavad vangla raamatukogu kaudu, ei sisalda kogu informatsiooni, mis on avaldatud Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse veebilehel. Seega jõudsid neli eriarvamusel olevat kohtunikku järeldusele, et kõnealune piirang oli põhiseadusevastane.

II. ASJAKOHANE RIIGISISENE ÕIGUS

19. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 44 lg 1 sätestab, et igäihel on õigus vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni.

20. Avaliku teabe seadus näeb ette avalike ülesannete täitmise käigus saadud või loodud teabele juurdepääsu tingimused ja korra. Teabenõude võib esitada kas suuliselt või kirjalikult (§ 13) ja teatud erandeid arvestades täidab teabevaldaja teabenõude teabenõudja poolt soovitud viisil (§ 17).

21. VangS § 31¹, mis jõustus 1. juunil 2008, sätestab, et kinnipeetaval ei ole lubatud kasutada internetti, välja arvatud vangla poolt selleks kohandatud arvutites, mille kaudu on vangla järelevalve all võimaldatud juurdepääs ametlikele õigusaktide andmebaasidele ja kohtulahendite registrile. See säte kehtib endiselt ja seda ei ole oluliselt muudetud.

III. ASJAKOHASED RAHVUSVAHELISED ÕIGUSAKTID

A. Euroopa Nõukogu dokumendid

22. Ministrite komitee juhised kohtuotsuste ja sõbralike kokkulepete tingimuste täitmise kontrollimiseks, mis on vastu võetud ministrite asetäitjate 964. kohtumisel 10. mail 2006, on sõnastatud järgmiselt.

6. reegel – Ministrite komiteele teabe esitamine kohtuotsuse täitmise kohta

„2. Konventsiooni artikli 46 lõike 2 alusel kontrollib ministrite komitee kohtuotsuse konventsiooniosalise poolt täitmise kontrollimisel

[--]

b. vajaduse korral ja arvestades konventsiooniosalise diskretsiooniõigust kohtuotsuse täitmiseks vajalike meetmete valimisel, kas

[---]

ii. on võetud üldisi meetmeid, et vältida tuvastatud rikkumise või rikkumistega sarnaseid rikkumisi või lõpetada jätkuvad rikkumised.”

Selle sätte kohta käivas allmärkuses mainitakse võetava üldmeetme näitena EIK-i otsuse avaldamist vastustajariigi keeles ja edastamist puudutatud asutustele.

23. Ministrite asetäitjate 840. kohtumisel 28. mail 2003 võttis Euroopa Nõukogu ministrite komitee vastu deklaratsiooni internetisuhtluse vabaduse kohta. Deklaratsiooni asjakohane osa on sõnastatud järgmiselt.

4. põhimõte: üksikisikute informatsiooniühiskonnas osalemise takistuste kõrvaldamine

„Liikmesriigid soodustavad ja julgustavad kõikide juurdepääsu internetisuhtlusele ja informatsiooniteenustele kedagi diskrimineerimata ja jõukohase hinnaga. Lisaks ei tohi kehtestada litsentsinõuet ega muid sarnase mõjuga nõudeid üldsuse aktiivsele osalemisele näiteks individuaalsete veebilehtede loomise ja pidamise kaudu.”

24. 16. aprillil 2014 võttis ministrite komitee vastu soovitusel CM/Rec(2014)6 liikmesriikide jaoks internetikasutajate inimõiguste juhendi kohta. Soovitusel asjakohane osa on sõnastatud järgmiselt.

„3. Internetil on avaliku teenuse väärtus. Inimesed, ühiskonnad, ametiasutused ja eraettevõtted tuginevad oma tegevuses internetile ja neil on põhjendatud õigus eeldada, et internetiteenused on kättesaadavad, neid osutatakse diskrimineerimata ning need on jõukohase hinnaga, turvalised, usaldusväärsed ja kestvad. Lisaks ei tohi ebaseaduslikult, asjatult ega ebaproportsionaalselt riivata kellegi inimõigusi ega põhivabadusi interneti kasutamisel.”

Muud soovitusel asjakohased osad on sõnastatud järgmiselt.

Juurdepääs ja mittediskrimineerimine

„1. Juurdepääs internetile on oluline vahend, mille abil saate teostada oma õigusi ja vabadusi ning osaleda demokraatias. Selle tõttu ei tohi teid internetist vastu teie tahtmist ära lõigata, välja arvatud juhul, kui seda tehakse kohtuotsuse alusel. Teatud juhtudel võivad ka lepingulised kokkulepped viia teenuse katkemiseni, kuid see peaks olema viimane abinõu.”

Sõna- ja informatsioonivabadus

„Teil on õigus otsida, saada ja levitada vabalt valitud teavet ja mõtteid, ilma et sellesse sekkutaks ja sõltumata riigipiiridest. See tähendab, et

1. teil on vabadus väljendada ennast internetis ja pääseda ligi informatsioonile ning teiste arvamustele ja seisukohavõttudele. See hõlmab poliitilisi veendumusi, usulisi vaateid ning arvamusi ja seisukohavõtte, mida võetakse hästi vastu või mida ei peeta solvavaks, kuid ühtlasi selliseid, mis võivad teisi solvata, šokeerida või häirida. Te peate arvesse võtma teiste mainet ja õigusi, sealhulgas nende õigust privaatsusele;

2. diskrimineerimist, viha või vägivalda õhutavatele seisukohavõttudele võivad kohalduda piirangud. Sellised piirangud peavad olema seaduslikud, piiratud ja kehtestatud kohtu järelevalvel;

[---]

4. ametiasutused on kohustatud teie sõnavabadust ja informatsioonivabadust austama ja kaitsma. Selle vabaduse mis tahes piirangud ei tohi olla omavolilised, neil peab olema seaduslik eesmärk kooskõlas Euroopa inimõiguste konventsiooniga, näiteks muu hulgas riigi julgeoleku või avaliku korra kaitse, rahvatervis ja kõlblus, ning need peavad järgima inimõigusi käsitlevaid õigusakte. Lisaks tuleb need teile teatavaks teha koos informatsiooniga juhiste ja hüvitiste kohta ning need ei tohi olla laiemad ega kesta kauem, kui on vaja seadusliku eesmärgi saavutamiseks [---]”

B. Muud rahvusvahelised dokumendid

25. ÜRO inimõiguste nõukogu arvamuse- ja sõnavabaduse õiguse edendamise ja kaitsmise eriraportöör avaldas oma inimõiguste nõukogule esitatud 16. mai 2011. aasta aruandes (A/HRC/17/27) järgmist:

„60. Internet kui sõnavabaduse õiguse teostamise vahend saab oma ülesannet täita vaid juhul, kui riigid võtavad endale kohustuse töötada välja tõhusad tegevusjuhendid, millega saavutada universaalne juurdepääs internetile. Ilma konkreetsete tegevusjuhendite ja tegevuskavadeta muutub internet tehnoloogiliseks vahendiks, millele on juurdepääs vaid eliidil, mis tekitab „digitaalse lõhe”.

61. Digitaalse lõhe mõiste viitab lõhele, mis laiub inimeste, kellel on tõhus juurdepääs digitaal- ja infotehnoloogiale, eelkõige internetile, ja inimeste, kellel on piiratud juurdepääs või kellel see üldse puudub, vahel [---] [D]igitaalsed lõhed eksisteerivad riikides ka rikkuse, soo ning geograafiliste ja sotsiaalsete aspektide lõikes. [---]

62. Eriraportöör tunneb selle tõttu muret, et juurdepääsuta internetile, mis edendab majanduslikku arengut ja paljude inimõiguste kasutamist, jäävad marginaalsed grupid ja arengumaad ebasoodsasse olukorda lõksu, mis tekitab ebavõrdsust nii riikides endis kui ka riikide vahel. [---]

65. Mõnedes majanduslikult arenenud riikides tunnustatakse juurdepääsu internetile kui õigust. Näiteks võttis Eesti parlament 2000. aastal vastu seaduse, millega kuulutati juurdepääs internetile üheks põhiliseks inimõiguseks. Prantsusmaa põhiseadusnõukogu tunnistas 2009. aastal juurdepääsu internetile põhiõiguseks ja Costa Rica konstitutsioonikohus tegi sarnase otsuse 2010. aastal. Sammukese kaugemale on läinud Soome, kus 2009. aastal võeti vastu määrus, mille järgi peab iga internetiühenduse kiirus olema vähemalt üks megabitt sekundis (lairiba puhul). Eriraportöör võtab arvesse ka seda, et 2010. aasta märtsis Briti Ringhäälingu korraldatud uuringu järgi usub 79% kahekümne kuues riigis küsitletutest, et juurdepääs internetile on üks põhiline inimõigus.

[---]

85. Arvestades asjaolu, et internet on muutunud asendamatuks abivahendiks paljude inimõiguste teostamisel, ebavõrdsuse vastu võitlemisel ning arengu ja inimprogressi kiirendamisel, peaks universaalne juurdepääs internetile olema kõikide riikide jaoks esmatähtis. Seega peaks iga riik töötama välja konkreetse ja tõhusa tegevusjuhendi koostöös eraisikutega ühiskonna kõikidest osadest, sealhulgas erasektor ja

asjakohased ministeeriumid, et teha internet laialdaselt kättesaadavaks, juurdepääsetavaks ja jõukohaseks kõikidele elanikkonna segmentidele.

[--]

87. Eriraportöör julgustab riike, kus internetile juurdepääsuks vajalik infrastruktuur on juba olemas, toetama algatusi, mis tagavad, et internetis olevale informatsioonile pääsevad tähendusrikkalt ligi kõik elanikkonna sektorid, sealhulgas puuetega isikud ja keelelisse vähemusse kuuluvad isikud.”

ÕIGUSKÜSIMUSED

I. KONVENTSIOONI ARTIKLI 10 VÄIDETAV RIKKUMINE

26. Kaebaja kaebas, et ametivõimude keeldumine talle juurdepääsu võimaldamisest teatud veebilehtedele rikkus tema õigust saada teavet „ilma ametivõimude sekkumiseta”, mis rikkus konventsiooni artiklit 10, mis on sõnastatud järgmiselt:

„1. Igäihel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb vabadust oma arvamusele ning vabadust saada ja levitada teavet ja mõtteid ilma ametivõimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest. See artikkel ei takista riikidel nõuda radio-, televisiooni või filmiettevetelt tegevuslubasid.

2. Kuna nende vabaduste kasutamisega kaasnevad kohustused ja vastutus, võidakse selle kohta seaduses ette näha formaalsusi, tingimusi, piiranguid või karistusi, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuste või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste maine või õiguste kaitseks, konfidentsiaalse teabe avalikustamise vältimiseks või õigusemõistmise autoriteedi ja erapooletuse säilitamiseks.”

27. Riik vaidles sellele väitele vastu.

A. Vastuvõetavus

28. Riik leidis, et kaebus on selgelt põhjendamatu. Riik märkis, et kaebaja oleks võinud taotleda juurdepääsu kõnealustel veebilehtedel olevale teabele muude vahendite kui interneti kaudu.

29. Kaebaja leidis, et riigi väide ei ole asjakohane, ja väitis, et tema soov teha kõnealustel internetilehekülgedel õiguslast uurimustööd oma õigustest arusaamiseks erines väga palju konkreetsetest teabenõuetest.

30. EIK leiab, et kaebaja kaebus on seotud tema õigusega saada teavet ja jääb seega konventsiooni artikli 10 kohaldamisalasse. EIK märgib, et kaebus ei ole selgelt põhjendamatu konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a tähenduses. EIK märgib veel, et see ei ole vastuvõetamatu ka muudel alustel. Seetõttu tuleb kaebus tunnistada vastuvõetavaks.

B. Sisu

1. Poolte seisukohad

(a) Kaebaja

31. Kaebaja leidis, et temale pandud keeld pääseda ligi Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse, õiguskantsleri ja Riigikogu veebilehetele rikkus tema õigust saada teavet ja samuti rikkus see konventsiooni artiklit 10. Ta avaldas, et ta pidas mitut kohtuvaidlust Eesti vanglasüsteemiga. Eesti kohtud tuginesid nendel veebilehtedel olevale teabele, mistõttu vajas ka kaebaja juurdepääsu sellele teabele, et ta suudaks kaitsta oma õigusi.

32. Kaebaja viitas suurele hulgale teabele, mis on tänapäeval interneti kaudu kättesaadav (õigusaktid, kohtupraktika, parlamentaarne tegevus, ajalehed jne). Ta väitis, et internetile juurdepääsu keeld kujutas endast tegelikult täielikku teabele juurdepääsu keeldu.

33. Kaebaja avaldas, et tema eesmärk oli teha õiguslast uurimustööd oma õigustest ja kohustustest arusaamiseks ning vajadusel oma õiguste kohtus kaitsmiseks võrdsetel alustel. Õiguslaste uurimustöö tegemine ja konkreetse teabenõude esitamine on kaks täiesti eri asja. Tema soovis end asjadega kursis hoida ja teha eespool nimetatud kolme veebilehe kaudu õiguslaste uurimustööd.

34. Kaebaja lükkas tagasi riigi väited selle kohta, et need kolm veebilehte kujutavad endast infotehnoloogiaalaseid ohte. Ta väitis, et need veebilehed sisaldavad ka viiteid, otsingumootoreid, linke (sealhulgas linke sotsiaalvõrgustikele) jne. Kuid ta märkis, et Justiitsministeeriumi server blokeeris neid linke. Selle tõttu polnud põhjust eristada veebilehti, millele juurdepääsu kaebaja taotles, veebilehtedest, millele oli juurdepääs juba antud.

35. Kaebaja sõnul olid vahendid, mida riik soovitas tal soovitud teabe saamiseks kasutada (alternatiivina internetile), kohmakad, mitte kõige otsemad ja ebamõistlikud. Lisaks oli kõikide esemete, mida kinnipeetavatel oli õigus vallata (sealhulgas paberdokumendid), kogukaal piiratud 30 kilogrammiga. See piirang koos 21-leheküljelise dokumentide tasuta väljatrüki piiranguga oli kinnipeetavate informatsioonivabaduse lisapiirang.

(b) Riik

36. Riik jäi endale kindlaks, et konventsiooni artiklit 10 ei ole rikutud. Riik väitis, et ei Eesti Vabariigi põhiseadus ega konventsioon näe ette, et igäuhel peab olema õigus saada interneti vahendusel sellist teavet, nagu on käesolevas asjas kõne all. Riigil on kaalutusõigus piirata teatud isikugruppide (nagu kinnipeetavate) õigust pääseda teabele ligi konkreetsete kanalite kaudu. Riigi sõnul ei ole kinnipeetavad vabaduses viibivate isikutega võrdses olukorras.

37. Riik avaldas, et kinnipeetavate internetile juurdepääsu piirangul oli õiguslik alus olemas VangS § 31¹ kujul. Nimetatud sätte eesmärk oli tagada vangla julgeolek ja vanglas mitteviibivate isikute turvalisus ning kuritegude ennetamine ja ohvrite kaitsmine.

38. Riik leidis, et taotletavaid eesmärke arvestades oli piirang proportsionaalne. Juurdepääsu lubamist vaid konkreetsetele veebilehtedele, mis olid ametlikud õigusaktide andmebaasid ja kohtuotsuste registrid, õigustas turvalisuse tagamise vajadus. Täiendavate veebilehtede kättesaadavaks ja tehniliselt võimalikult turvaliseks tegemine tooks kaasa lisakulutusi. Võttes arvesse asjaolu, et kõik veebilehed sisaldavad viiteid, otsingumootoreid, linke (sealhulgas sotsiaalvõrgustikele) ja muud sarnast ning et veebilehti ajakohastatakse iga päev, on võimatu turvalisust puudutavaid nõrku kohti täielikult vältida või ennetada. Tehnilistel põhjustel ei ole võimalik välistada, et kinnipeetavad võivad interneti väärkasutada. Seega suurendaks kinnipeetavatele täiendavatele veebilehtedele juurdepääsu andmine riski, et nad võivad hankida teavet, mis kahjustab vangistuse täideviimise eesmärke. Sellisest täiendavast juurdepääsust tulenevate riskide – mida ei ole võimalik täielikult kõrvaldada – vähendamiseks vajalikud jõupingutused oleksid liiga suured võrreldes kinnipeetavatele internetile laiema juurdepääsu andmisest saadava kasuga. Seega on vahe lubatud ja keelatud veebilehtede vahel hoolikalt kaalutud kompromiss kaebaja õiguste ja avaliku ohutuse vahel.

39. Riik märkis, et kõnealune piirang puudutas vaid ühte teabekanalit ega piiranud kinnipeetavat õigust pidada kirjavahetust ja teha telefonikõnesid avaliku teabe alternatiivsel viisil hankimiseks. Kaebajal oli seega endiselt võimalik teostada oma konventsiooni artikli 10 järgset õigust saada teavet; kohaldatavad õigusaktid piirasid vaid võimalust saada sellist teavet interneti vahendusel. Riik andis ka üksikasjaliku ülevaate kõnealustel veebilehtedel olevast teabest ja selgitas, kuidas kaebaja pääseks sellele ligi muul viisil kui interneti vahendusel.

40. Riik märkis, et Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse veebileht suleti 29. detsembril 2010. Alates 2010. aastast avaldab Välisministeerium tagasiulatavalt Eesti suhtes tehtud EIK-i lahendite eestikeelseid tõlkeid ja eestikeelseid kokkuvõtteid peamistest teiste riikide suhtes tehtud lahenditest. 20. jaanuarist 2012 hakati elektroonilises Riigi Teatajas avaldama EIK-i lahendite eestikeelseid kokkuvõtteid ja alates 2013. aastast sisaldab see ka kõikide Eesti suhtes tehtud lahendite tõlkeid eesti keelde.

2. EIK-i hinnang

41. EIK on järjepidevalt kinnitanud, et üldsusel on õigus saada üldist huvi pakkuvat teavet. Selles valdkonnas on EIK kujundanud praktika seoses pressivabadusega, mille eesmärk on levitada teavet ja mõtteid sellistes küsimustes. Samuti on EIK leidnud, et avalikuks debatiks foorumite loomise funktsioon ei ole piiratud pressiga. Seda võivad teha ka

valitsusvälised organisatsioonid, mille tegevus on teadliku avaliku debati oluline element (vt näiteks *Österreichische Vereinigung zur Erhaltung, Stärkung und Schaffung vs. Austria*, nr 39534/07, punktid 33–34, 28. november 2013, edasiste viidetega).

42. Lisaks on EIK leidnud, et teabe saamise õigus põhimõtteliselt keelab riigil takistada isikul saada teavet, mida teised soovisid levitada või olid nõus levitama (vt *Leander vs. Rootsi*, 26. märts 1987, punkt 74, seeria A nr 116). Samuti on EIK asunud seisukohale, et teabe saamise õigust ei saa käsitleda riigi positiivse kohustusena koguda ja jagada teavet omal algatusel (vt *Guerra jt vs. Itaalia*, 19. veebruar 1998, punkt 53, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I).

43. Käesolevas asjas aga ei ole küsimuseks ametivõimude keeldumine soovitud teabe andmisest, vaid kaebaja taotlus puudutas avalikus sfääris vabalt kättesaadavat teavet. Pigem puudutas kaebaja kaebus konkreetseid vahendeid, millega pääseda ligi kõnealusele teabele; nimelt tema kui kinnipeetav soovis saada juurdepääsu – just interneti kaudu – teatud veebilehtedel avaldatud teabele.

44. Siinkohal EIK kordab, et arvestades internetile juurdepääsu ja interneti suutlikkust talletada ja edastada suurel hulgal teavet, on internet ülioluline vahend, millega edendada avalikkuse juurdepääsu uudistele ja soodustada teabe levitamist üldiselt (vt *Delfi AS vs. Eesti* [suurkoda], nr 64569/09, punkt 133, EIK 2015; *Ahmet Yıldırım vs. Türgi*, nr 3111/10, punkt 48, EIK 2012; ja *Times Newspapers Ltd vs. Ühendkuningriik (nr 1 ja 2)*, nr 3002/03 ja 23676/03, punkt 27, EIK 2009).

45. Sellest olenemata märgib EIK, et vangistus tähendab paratamatult mitmeid piiranguid kinnipeetavate suhtlusele välismaailmaga, sealhulgas teabe saamisele. EIK leiab, et artiklit 10 ei saa tõlgendada selliselt, et see kehtestab üldise kohustuse pakkuda kinnipeetavatele juurdepääsu internetile või konkreetsetele internetilehekülgedele. Kuid samas leiab EIK, et kohtuasja asjaolude valguses ja kuna Eesti õiguse alusel on juurdepääs teatud veebilehtedele, mis sisaldavad õigusteavet, lubatud, siis juurdepääsupiirang teistele veebilehtedele, mis samuti sisaldavad õigusteavet, riivab teabe saamise õigust.

46. EIK märgib, et puudub vaidlus selle üle, et kinnipeetavate internetikasutuse piirang põhines vangistusseadusel, mille alusel piirneb kinnipeetavate juurdepääs internetile ametlike õigusaktide andmebaaside ja kohtulahendite registritega. Juurdepääs ülejäänud internetile oli keelatud. Eeltoodust tulenevalt nõustub EIK, et kõnealune riive oli „seaduses ette nähtud” konventsiooni artikli 10 lõike 2 tähenduses.

47. Lisaks nõustub EIK riigi väitega, et kõnealusel riivel oli teiste isikute õiguste kaitsmise ning kuritegude ja korratuste ärahoidmise eesmärk.

48. Mis puudutab asjaolu, kas riive oli artikli 10 lõike 2 tähenduses vajalik, siis märgib EIK, et riigi väitel oleks kinnipeetavatele rohkemale arvule internetilehekülgedele juurdepääsu võimaldamine suurendanud

turvariske ning nõudnud materiaalset lisaressurssi ja lisainimtööjõudu, et selliseid riske maandada. Kaebaja oli vastupidisel arvamusel ja leidis, et veel kolmele veebilehele (lisaks juba lubatud veebilehtedele) juurdepääsu võimaldamine ei oleks turvaprobleme juurde tekitanud. Võimalike turvaprobleemidega tegeles juba tõhusalt Justiitsministeerium, kes blokeeris juba lubatud veebilehtedel olevad lingid ja muud sarnased funktsioonid, mis võivad turvaprobleme tekitada; kaebaja sõnul polnud põhjust, miks see peaks nende kolme soovitud veebilehe puhul teisiti olema.

49. EIK kordab, et VangS § 31¹ alusel võimaldatakse kinnipeetavatele piiratud juurdepääsu internetile, sealhulgas internetis kättesaadavatele ametlikele õigusaktide andmebaasidele ja kohtulahendite registritele.

50. EIK märgib, et Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse, õiguskantsleri ja Riigikogu veebilehed, millele kaebaja soovis ligi pääseda, sisaldasid valdavalt õigusteavet ja põhiõiguste, sealhulgas kinnipeetavate õigustega seotud teavet. Näiteks sisaldas Riigikogu veebileht seaduseelnõusid koos seletuskirjadega, Riigikogu istungite stenogramme ja komisjonide istungite protokolle. Õiguskantsleri (ühtlasi Eesti ombudsmani) veebileht sisaldas valikut tema õigusalaalastest arvamustest. EIK-i hinnangul edendab juurdepääs sellisele informatsioonile üldsuse teadlikkust ja inimõiguste austamist, ning annab kaalu kaebaja väitele, et Eesti kohtud kasutasid sellist informatsiooni ja et kaebaja vajas sellele juurdepääsu, et kaitsta oma õigusi kohtumenetluses. EIK on arvesse võtnud ka kaebaja väidet, et õigusalaalne uurimustöö kättesaadava informatsiooni läbivaatamise kujul (et leida asjakohast informatsiooni) ja konkreetsete teabenõuete esitamine on kaks eri asja ja et nimetatud veebilehed olid suunatud pigem õigusalaalast uurimustööd tegevatele isikutele kui konkreetsete teabenõuete esitamisele. Konkreetse teabenõude esitamiseks tuleb tõepoolest kõigepealt teada, milline informatsioon on üldse kättesaadav. EIK märgib ka, et riigi ametiasutused on viidanud alternatiivsetele vahenditele, mille abil kõnealustel veebilehtedel olev informatsioon kaebajale kättesaadavaks teha (näiteks kirja teel, vt punkti 17 eespool), kuid ei ole võrrelnud selliste alternatiivsete vahendite kulukust lisakuludega, mida ulatuslikum juurdepääs internetile väidetavalt kaasa tooks.

51. Samuti märgib EIK, et ministrite komitee juhistes kohtuotsuste ja sõbralike kokkulepete tingimuste täitmise kontrollimiseks mainitakse EIK-i lahendite vastustajariigi keeles avaldamist kohtuotsuste täitmiseks võetavate üldmeetmete näitena (vt punkti 22 eespool). EIK märgib siinkohal, et ajal, mil kaebaja esitas oma kaebuse riigisisestesse kohtutesse, olid EIK-i lahendite eestikeelsed tõlked ja kokkuvõtted kättesaadavad üksnes Euroopa Nõukogu Tallinna Infotalituse veebilehel ja mujal – elektroonilises Riigi Teatajas (vt punkti 40 eespool) – hakati neid avaldama alles hiljem.

52. EIK ei saa mööda minna asjaolust, et mitmes Euroopa Nõukogu dokumendis ja muudes rahvusvahelistes õigusaktides tunnustatakse interneti avaliku teenuse väärtust ja selle olulisust paljude inimõiguste kasutamisel.

Juurdepääsu internetile käsitletakse üha enam kui õigust ja samuti on tehtud üleskutseid tõhusate tegevusjuhendite väljatöötamiseks, et saavutada universaalne juurdepääs internetile ning ületada „digitaalne lõhe” (vt punkte 23–25 eespool). EIK leiab, et kõik see peegeldab interneti osatähtsust inimeste igapäevaelus. Üha rohkem teenuseid ja teavet on kättesaadavad vaid internetis, nagu tõendab asjaolu, et Eestis avaldatakse õigusakte ametlikult elektroonilises Riigi Teatajas, mitte enam paberil (vt punkti 7 eespool). EIK kordab, et elektroonilises Riigi Teatajas avaldatakse ka EIK-i lahendite eestikeelseid kokkuvõtteid ja tõlkeid (vt punkti 40 eespool).

53. Viimasena kordab EIK, et vangistusseaduse järgi võimaldatakse kinnipeetavatele piiratud juurdepääsu internetile selleks kohandatud arvutites vanglateenistuse järelevalve all. Sellest tulenevalt märgib EIK, et ametivõimud on kinnipeetavate arvutikasutuseks vajalikud korraldused juba teinud ja sellega seotud kulud kandnud. Kuigi riigi ametiasutuste viidatud turva- ja majanduslikke kaalutlusi võib pidada asjakohasteks, märgib EIK, et riigi kohtud ei analüüsinud detailselt turvariske, mis väidetavalt tulenevad kolmele kõnealusele veebilehele juurdepääsu andmisest, võttes ühtlasi arvesse asjaolu, et need olid riigi ametiasutuste ja rahvusvahelise organisatsiooni veebilehed. Riigikohus piirdus oma analüüsis üldise väitega, et internetilehekülgedele täiendava juurdepääsu andmine võib suurendada ohtu, et kinnipeetavad kasutavad neid keelatud suhtluseks, millest tuleneb suurema järelevalve vajadus. EIK leiab ka, et Riigikohus ja riik ei ole suutnud veenvalt näidata, et kaebajale nimetatud kolmele veebilehele juurdepääsu võimaldamine oleks tähendanud märkimisväärseid lisakulusid. Nendel asjaoludel ei ole EIK veendunud, et käesolevas asjas on esitatud piisavalt põhjendusi, millega õigustada sekkumist kaebaja õigusesse saada teavet.

54. EIK on jõudnud järeldusele, et sekkumist kaebaja õigusesse saada teavet käesoleva kohtuasja konkreetsetel asjaoludel ei saa pidada demokraatlikus ühiskonnas vajalikuks.

Eeltoodu tõttu on konventsiooni artiklit 10 rikutud.

II. KONVENTSIOONI ARTIKLI 41 KOHALDAMINE

55. Konventsiooni artiklis 41 sätestatakse:

„Kui kohus leiab, et konventsiooni või selle protokolle on rikutud ja konventsiooniosalise õigus lubab ainult osalist hüvitust, võib kohus vajaduse korral määrata kahjustatud poolele õiglase hüvituse.”

A. Kahju

56. Kaebaja nõudis hüvitist mittevaralise kahju eest, mida ta kandis oma õiguste väidetava rikkumise tagajärjel, ja palus EIK-il määrata õiglase hüvitis.

57. Riik leidis, et kuna konventsiooni ei ole kaebaja suhtes rikutud, puudub alus hüvitise väljamõistmiseks. Lisaks väitis riik, et kui EIK peaks tuvastama kaebaja õiguste rikkumise, kujutaks see endast piisavat õiglast hüvitist.

58. EIK leiab, et käesoleva kohtuasja asjaoludel kujutab rikkumise tuvastamine endast piisavat õiglast hüvitist kaebaja kantud mis tahes mittevarelise kahju eest.

B. Kulud

59. Kaebaja nõudis kulleriga seotud kulude hüvitamist, täpsustamata nõutavat summat.

60. Riik palus EIK-il jätta see nõue rahuldamata, kuna kindlat summat ei olnud nimetatud ega tõendeid kantud kulude kohta esitatud.

61. EIK-i kohtupraktika kohaselt on kaebajal õigus kulude hüvitamisele vaid siis, kui on tõendatud, et need on ka tegelikult ja põhjendatult kantud ning mõistlikus summas. Kuid käesolevas asjas ei esitanud kaebaja dokumentaalseid tõendeid kulude kohta. Sellest tulenevalt jätab EIK kulude hüvitamise nõude rahuldamata.

EELTOODUST LÄHTUDES KOHUS

1. *tunnistab* ühehäälselt kaebuse vastuvõetavaks;
2. *leiab* kuue poolthääle ja ühe vastuhäälega, et konventsiooni artiklit 10 on rikutud;
3. *leiab* kuue poolthääle ja ühe vastuhäälega, et rikkumise tuvastamine kujutab endast piisavat õiglast hüvitist kaebaja kantud mittevarelise kahju eest;
4. *jätab* ühehäälselt rahuldamata kaebaja ülejäänud õiglase hüvitise nõude.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 19. jaanuaril 2015 kohtureeglite 77. reegli lõigete 2 ja 3 kohaselt.

Stanley Naismith
Sekretär

Işıl Karakaş
Esimees

Kooskõlas konventsiooni artikli 45 lõikega 2 ja kohtureeglite 74. reegli lõikega 2 on käesolevale kohtuotsusele lisatud kohtuniku J. F. Kjølbrosi arvamus.

A.I.K.
S.H.N.

KOHTUNIKU KJØLBRO ERIARVAMUS

1. Käesolevas asjas on EIK leidnud, et Eesti ametiasutuste keeldumine võimaldada kaebajale, eluaegset vanglakaristust kandvale kinnipeetavale, juurdepääsu kolmele konkreetsele veebilehele rikub kaebaja õigust saada teavet, mis on kaitstud konventsiooni artikliga 10. Kogu lugupidamise juures jään eriarvamusele.

2. Jagan kohtunike enamuse arvamust, et keeldumine võimaldada kaebajale juurdepääsu neile kolmele veebilehele sekkub kaebaja õigusesse saada teavet, mida kaitseb konventsiooni artikkel 10 (vt kohtuotsuse punkti 45). Kuid ma ei leia, et rikkumise tuvastamise jaoks on otsustava tähtsusega asjaolu, et juurdepääsu teatud lehtedele, mis sisaldavad õigusteavet, on juba võimaldatud (VangS § 31¹). Minu hinnangul kujutab internetile juurdepääsu võimaldamisest keeldumine, mis muudab konkreetsele teabele ligipääsemise võimatuks või keerulisemaks, üldiselt sekkumist teabe saamise õigusesse (vt *Ahmet Yıldırım vs. Türgi*, nr 3111/10, punktid 47–56, EIK 2012; *Akdeniz vs. Türgi* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 20877/10, punktid 18–29, 11. märts 2014; ning *Cengiz jt vs. Türgi*, nr 48226/10 ja 14027/11, punktid 47–58, 1. detsember 2015). Sellest tulenevalt piisab mulle sellest, et Eestis on kinnipeetavatel üldiselt – mõne erandiga – interneti kasutamine keelatud.

3. Samuti jagan kohtunike enamuse arvamust, et sekkumine oli seadusega ette nähtud ja sellel olid seaduslikud eesmärgid (vt punkte 46–47). Kuid jään eriarvamusele seoses sellega, et sekkumine ei olnud „demokraatlikus ühiskonnas vajalik”, nagu nõuab konventsiooni artikkel 10.

4. Küsimus, mis puudutab kinnipeetavate õigust pääseda ligi internetile kas üldiselt või siis piiratud kujul, on EIK-i praktikas uus ja käesolevas asjas on EIK esimest korda avaldanud, et kinnipeetavale internetile juurdepääsu võimaldamisest keeldumine võib olla konventsiooni artikli 10 rikkumine. Minu arvates ei ole kohtunike enamus võtnud piisavalt arvesse asjaolu, et kaebaja on kinnises vanglas eluaegset vanglakaristust kandev kinnipeetav.

5. Üldiselt saavad kinnipeetavad endiselt kasutada kõiki konventsiooniga tagatud põhiõigusi ja -vabadusi, välja arvatud õigust isikuvabadusele (vt näiteks *Yankov vs. Bulgaaria*, nr 39084/97, punktid 126–145, EIK 2003-XII (väljavõtted), ja *Donaldson vs. Ühendkuningriik* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 56975/09, punkt 18, 25. jaanuar 2011). See öeldud, EIK on mitmes kohtuasjas leidnud, et kinnipeetavate konventsioonijärgsete õiguste piiramist võib õigustada turvakaalutlustega, eelkõige kuritegude ja korratuste ärahoidmisega, mis paratamatult tulenevad vangistuse asjaoludest (vt eespool viidatud *Donaldson vs. Ühendkuningriik* (otsus vastuvõetavuse kohta), punkt 18).

6. Sekkumise õigustamiseks tuginesid riigi ametivõimud interneti väärkasutamise ohule ja loomupärastele turvariskidele. Minu arvates on ütlema tagi selge, et vanglakaristuse kandmise ja kuritegude ennetamise

eesmärk on väga oluline kinnipeetavate suhtlusvahenditele, sealhulgas internetile juurdepääsu kontekstis. Kinnipeetavatele internetile kas siis üldise või piiratud juurdepääsu võimaldamisega kaasneb paratamatult väärkasutuse oht ja turvariskid. Selle tõttu on küsimus selles, kas kaebajale kehtestatud kolmele konkreetsele veebilehele juurdepääsu piirang oli kohtuasja konkreetsetel asjaoludel õigustatud.

7. Kohtunike enamus tähtsustab asjaolu, et Eestis on kinnipeetavatel piiratud juurdepääs internetile olemas (vt kohtuotsuse punkte 49 ja 53). Eesti seadusandja on oma sellekohase poliitika kindlaksmääramisel püüdnud saavutada tasakaalu kinnipeetavate huvide ja ühiskonna huvide vahel ehk kinnipeetavate õiguse juurdepääsule teabele õigusaktide ja kohtulahendite kohta ning väärkasutuse ja turvariskide vahel. Seda tehes on Eesti seadusandja otsustanud võimaldada kinnipeetavatele piiratud juurdepääsu internetile. Minu arvates ei tohiks kasutada vastustajariigi vastu asjaolu, et Eesti on kinnipeetavate huvides otsustanud võimaldada kinnipeetavatele piiratud juurdepääsu internetile. See võib heidutada teisi riike sarnast otsust tegemast, kui juurdepääsu teatud internetilehekülgedele võidakse kasutada argumendina ka teistele veebilehtedele juurdepääsu võimaldamiseks.

8. Kohtunike enamus peab tähtsaks ka nende kolme veebilehe, millele kaebaja soovis juurdepääsu, sisu ning samuti selle teabe olulisust ja asjakohasust kaebaja jaoks (vt kohtuotsuse punkti 50). Kuid riigi ametiasutuste keeldumine ei põhinenud kõnealuste veebilehtede olemuse ja sisu hinnangul, vaid VangS § 31¹ vastuvõtmisel seadusandja tehtud üldisel hinnangul väärkasutuse ohu ja turvariskide kohta, kui vangistatutele võimaldataks juurdepääsu internetile. Minu arvates ei ole EIK-il põhjust seada kahtluse alla riigi ametivõimude hinnangut, mille järgi – täiendava – juurdepääsu andmine internetile suurendaks väärkasutuse ohtu ja turvariske.

9. Kohtunike enamus peab oluliseks ka Euroopa Nõukogu ja muid rahvusvahelisi õigusakte seoses interneti tähtsusega (vt kohtuotsuse punkti 52). Internet, sealhulgas juurdepääs internetile on tänapäeva ühiskonnas kahtlemata inimestele väga oluline, kuid ei saa tähele panemata jätta, et ükski kohtuotsuses nimetatud rahvusvahelistest dokumentidest (vt kohtuotsuse punkte 22–25) ei puuduta kinnipeetavate juurdepääsu internetile. Seega rõhutavad viidatud rahvusvahelised dokumendid üksnes interneti üldist tähtsust, kuid ei toeta konventsiooni artikli 10 sellist tõlgendust, mille järgi tuleks kinnipeetavatele võimaldada juurdepääsu internetile kas siis üldiselt või piiratult.

10. Mulle teeb muret ka asjaolu, et kohtuotsus ei sisalda teavet riikide õigusaktide ja praktika võrdluse kohta. Minu teada ei võimaldata paljudes Euroopa ega ka muudes riikides kinnistes asutustes karistust kandvatele kinnipeetavatele turvakaalutlustel ja väärkasutuse ohu tõttu juurdepääsu internetile ning kui seda võimaldatakse, siis vaid piiratud ulatuses ja piisava järelevalve all ning piirangutega. Seega ei ole kohtuotsuses esitatud teave

piisav, et väita, et Euroopas valitseb konsensus, mille järgi kinnistes asutustes karistust kandvatele kinnipeetavatele võimaldatakse juurdepääsu internetile kas siis üldiselt või piiratult.

11. Minu arvates on väärkasutuse oht ja loomupärased turvariskid niivõrd olulised, et EIK peaks olema ettevaatlik, et mitte panna riikidele kohustust võimaldada kinnipeetavatele juurdepääsu internetile, kuna juurdepääsu võimaldamine tingib vältimatult vajaduse kontrollimeetmete järele ning sellel on liikmesriikide jaoks praktilised ja finantsilised tagajärjed. Teoorias on alati võimalik rakendada vajalikku järelevalvet, kuid riigi kohustused ja kulud võivad olla liiga suured.

12. Minu hinnangul on proportsionaalsuse hindamisel oluline, et nendel kolmel veebilehel, millele juurdepääsu kaebaja taotles, olev teave oli kaebajale kättesaadav muude vahendite abil (vt kohtuotsuse punkti 17), isegi kui juurdepääs teabele oleks suure tõenäosusega palju keerulisem ilma juurdepääsuta kõnealustele veebilehtedele.

13. Kohtuotsus puudutab kaebaja taotlust saada juurdepääsu kolmele konkreetsele veebilehele, kuid kohtuotsuse põhjendused on samavõrra kohaldatavad, kui kohtuotsusest julgustust saanud kaebaja otsustab tulevikus taotleda juurdepääsu ka teistele veebilehtedele või kui kohtuotsusest julgustust saanud teised kinnipeetavad otsustavad taotleda juurdepääsu muudele veebilehtedele ja suudavad näidata nendel veebilehtedel esitatud teabele juurdepääsu asjakohasust ja vajalikkust. Seega kohtuotsuses peaaegu tunnustatakse kinnipeetavate õigust pääseda ligi asjakohastele internetilehekülgedele. See märkimisväärne samm on astutud, ilma et seda toetaks piisavalt kinnipeetavaid puudutavaid rahvusvahelisi dokumente ja ilma hinnanguta Euroopa riikide õigusaktide ja praktika kohta.

14. Võttes arvesse väärkasutuse ja turvalisusega seonduvaid loomupäraseid riske, liikmesriikidele pandavaid tehnilisi ja finantsilisi kohustusi, kui kinnipeetavatele peaks võimaldatama juurdepääsu internetile, teabe puudumist Euroopa riikide õigusaktide ja praktika kohta ning piisava toetuse puudumist kinnipeetavate õigusi puudutavates rahvusvahelistes dokumentides, peaks minu arvates olema riigil ulatuslik kaalutusõigus. Kuigi olen täiesti seda meelt, et internet on tänapäeva ühiskonnas inimestele üldiselt oluline, ei ole minu hinnangul piisavat alust, et tuvastada konventsiooni artikli 10 rikkumist.

15. Arvestades kaebaja tõstatatud õigusküsimuse uudsust, kinnipeetavate internetile juurdepääsu üldist tähtsust ning kinnipeetavatele internetile juurdepääsu võimaldamise praktilisi ja finantsilisi tagajärgi, ei oleks pidanud seda küsimust minu arvates lahendama koda, vaid suurkoda (konventsiooni artikkel 30).